

**Gemeente
Rotterdam**

Bezoekadres: Stadhuis Coolsingel 40
3011 AD Rotterdam
Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Website: www.rotterdam.nl
E-mail: bbo@rotterdam.nl
Inlichtingen: J.Postma
Telefoon: 0614643133

Portefeuillehouder: Burgemeester Aboutaleb
Cluster: Directie Veiligheid

Ons kenmerk: 21bb014928
Uw kenmerk:

Datum: 25 november 2021

Betreft: Reflectie krachtenveldanalyse NTA

Aan de Gemeenteraad

Onderwerp:

Reflectie krachtenveldanalyse NTA

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Op donderdag 28 oktober jl. is in de actualiteitenraad gesproken over de berichtgeving in de NRC over krachtenveldanalyses van het bureau Nuance door Training en Advies (NTA). In Rotterdam is in 2017 ook een krachtenveldanalyse door NTA uitgevoerd. In deze brief informeer ik u over de reflectie over het opdrachtgeverschap dat intern heeft plaatsgevonden, duid ik de keuze voor het niet delen van de analyse zelf, beantwoord ik de vragen die na zijn gekomen via de griffie en worden de toezeggingen 21bb13555 en 21bb13556 afgedaan.

Relatie met gedane toezeggingen:

Afdoening 21bb13555 en 21bb13556

Toelichting:

In het actualiteitendebat van 28 oktober jl. heeft u gesproken over de gevolgen van de berichtgeving in de NRC over de analyse van het bureau NTA uitgevoerd in opdracht van de gemeente Rotterdam. Eerder is in raadsbrief 21bb13291 aan u gemeld dat er geen informatie is die erop wijst dat er heimelijk onderzoek is gedaan bij organisaties, dit is bevestigd door NTA. Dit beeld is in de afgelopen weken niet gewijzigd. U heeft in het debat van 28 oktober een aantal technische vragen gesteld welke in bijlage 1 worden beantwoord. Verder wordt in deze brief ingegaan op de reflectie die heeft plaatsgevonden en wordt met u gedeeld waarom ik de analyse niet met uw raad deel.

Reflectie op het opdrachtgeverschap

Naar aanleiding van de publicatie van de NRC is gereflecteerd op de wijze waarop de gemeente met het opdrachtgeverschap van deze krachtenveldanalyse is omgegaan.

Kort gezegd zien we verbeterpunten ten aanzien van sturing op de opdracht voor aanvang van het onderzoek, de begeleiding ten tijde van het onderzoek en bij ontvangst van de krachtenveldanalyse.

Ten eerste is geconcludeerd dat bij dit onderzoek meer aandacht besteed had moeten worden aan de opdrachtformulering van het onderzoek, waaronder ook de keuze voor en onderbouwing van de onderzoeksmethodiek. Hoewel mondeling vooraf gesproken is over de onderzoeksmethodiek, was het beter als ook schriftelijk meer afspraken waren vastgelegd over onderzoeksmethodiek, onderzoeksopzet en onderzoeksverantwoording.

Ten tweede hadden wij bij een onderzoek als dit – zowel vanwege de afgesproken anonimiteit van de respondenten als vanwege de onrustige tijd waarin het plaatsvond – zorgvuldigere afspraken moeten maken over de wijze van begeleiding van het onderzoek. Hier zijn verschillende opties voor te bedenken, zoals een frequentere bespreking van de voortgang met de opdrachtgever, het aanstellen van een stuurgroep of het inzetten van een (externe) begeleidingsgroep. Ook het vooraf wel informeren van bepaalde organisaties, zoals de koepelorganisaties in deze, moet expliciet worden overwogen. Vanuit de gesprekken die intern en met de koepelorganisaties zijn gevoerd is de conclusie dat in de huidige situatie de koepels betrokken zouden kunnen worden op voorhand. Bijvoorbeeld door eerst zelf een dergelijke analyse uit te voeren in ons eigen netwerk. Wanneer dit naar ons idee een onvolledig beeld oplevert pas een extern onderzoek uit te laten voeren. Afwegingen hierover zouden expliciet aan de orde moeten komen. In het raadsdebat is ook ingegaan op het betrekken van de koepelorganisaties bij een dergelijk onderzoek.

Tot slot had de gemeente kritischer moeten zijn bij de oplevering van het rapport. Bijvoorbeeld door nadere vragen te stellen over de onderzoeksverantwoording en door bij in ontvangst name van het rapport scherp te kijken of het rapport aansluit bij de onderzoeksopdracht. Eerder meldde ik reeds dat NTA in deze analyse een overzichtelijk beeld schetst van in Rotterdam aanwezige stromingen, bewegingen en organisaties die samen de islamitische infrastructuur vormen. In relatie tot deze organisaties zijn in het rapport direct betrokken personen opgenomen zoals bestuursleden, oprichters en predikers. Hoewel niet het doel van ons onderzoek, is deze informatie toch in het rapport opgenomen. De verwerking van deze gegevens is niet per definitie verboden. Het is mogelijk dat deze gegevens al door deze personen zelf openbaar zijn gemaakt. In het vervolg wordt hier scherper op gelet zodat een rapportage wordt opgeleverd die aansluit bij de uitvraag. Door de begeleiding van een dergelijk onderzoek strakker vorm te geven zal dit ook ondervangen worden.

Delen van de krachtenveldanalyse en opdrachtverstrekking

In de raad van 28 oktober jl. heeft de locoburgemeester toegezegd om de opdrachtverstrekking met u te delen. Na het bestuderen van dit document wordt u ook de offerte toegestuurd omdat dit meer voorziet in de vraag die u in dit debat heeft gesteld, te weten waartoe heeft de gemeente opdracht gegeven.

In dit document zijn persoonsgegevens en bedrijfseconomische gegevens onleesbaar gemaakt. Deze twee documenten vindt u bijgevoegd bij deze brief.

In de offerte die is bijgevoegd vindt u de opzet van de analyse terug. Eerst zijn interviews gehouden met experts en deskundigen. Vervolgens is veldonderzoek (in de offerte 'fieldresearch') uitgevoerd. NTA geeft aan dat dit voor het onderzoek in Rotterdam zoveel wil zeggen als interviews afnemen met respondenten, contact leggen met nieuwe mogelijke respondenten, uitwerken interviews en het raadplegen van open bronnen. Tenslotte is de analyse opgesteld.

De krachtenveldanalyse deel ik niet met u. Hier ligt een aantal overwegingen aan ten grondslag die ik graag toelicht. Vanwege deze overwegingen wordt het rapport niet verstrekt, ook niet onder geheimhouding. Met de opdrachtverstrekking zijn wij overeengekomen dat wij de anonimiteit van respondenten zouden garanderen en dat de inhoud van de analyse geheim zou blijven. Op die manier konden respondenten in alle vrijheid hun medewerking verlenen aan de analyse. Met openbaarmaking van de analyse zouden wij deze belofte moeten verbreken. Het is van belang dat respondenten erop kunnen blijven vertrouwen dat de geheimhouding van de krachtenanalyse en hun anonimiteit geborgd blijft. Dit betreft ook het belang van de gemeente Rotterdam omdat wij richting derden een betrouwbare partner willen zijn en blijven. Daarnaast zou openbaarmaking ertoe kunnen leiden dat de veiligheid van respondenten en de onderzoekers in het geding komt omdat uit de informatie in het rapport de identiteit van de respondenten achterhaald zou kunnen worden. Vanwege bovenstaande redenen en vanwege de vermelding van direct betrokken personen acht ik het niet in het openbaar belang dat de informatie die in het rapport staat breder wordt verspreid. Vanuit oogpunt van zorgvuldig om willen gaan met persoonsgegevens en omdat de informatie in het rapport geen doel meer dient, is de interne toegang tot de analyse hierom ook ingeperkt tot het moment dat dit vernietigd mag worden conform de Archiefwet.

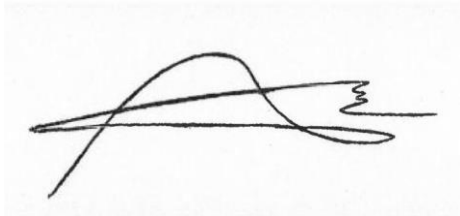
Vervolg richting de gemeenschappen

Als gevolg van de berichtgeving is bij een deel van de (islamitische) Rotterdamse gemeenschap het vertrouwen in de overheid geschaad. Op basis van de berichtgeving is dat ook niet gek. Dat de gemeente Rotterdam geen opdracht heeft gegeven om een heimelijk onderzoek uit te voeren bij gebedshuizen neemt dat wantrouwen niet direct weg. Voor die gevoelens is begrip. Om goed met elkaar in contact te blijven, is op 18 oktober direct een ambtelijk gesprek geweest met koepelorganisaties uit de islamitische gemeenschap. Op vrijdag 12 november heb ik zelf een gesprek gehad met verschillende islamitische (koepel)organisaties. Dit is een goed en openhartig gesprek geweest waarbij is uitgesproken dat er de wens is om het vertrouwen te herstellen. De koepelorganisaties hebben daarbij aangegeven een rol te willen spelen. Zij vinden het belangrijk dat ik nader in gesprek ga met de gemeenschappen en zij willen daarbij faciliteren. Hier geef ik uiteraard graag gehoor aan.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

-

De burgemeester,

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a final horizontal stroke, identifying the signatory as A. Aboutaleb.

A. Aboutaleb

Bijlage(n):

1. Beantwoording openstaande vragen raadsleden
2. Offerte en opdrachtverstrekking krachtenveldanalyse NTA

Bijlage 1 beantwoording openstaande vragen raadsleden

1) Welke specifieke onderzoeksmethoden heeft NTA gebruikt bij het uitvoeren van het onderzoek? (Onvoldoende beantwoord)

In de raadsbrief 21bb13291 is reeds aangegeven dat er gebruik is gemaakt van semigestructureerde interviews en verzameling van data uit openbare digitale bronnen zoals: websites, het register van de Kamer van Koophandel en openbare sociale media pagina's. Navraag heeft opgeleverd dat er geen andere onderzoeksmethoden zijn toegepast.

2) Op welke manier zijn respondent geworven en ingezet voor het onderzoek? (Onvoldoende beantwoord)

NTA heeft aangegeven in de eerste fase interviews te hebben gehouden met experts op het gebied van islamitische stromingen en bewegingen. Via Snowball sampling zijn de onderzoekers, tijdens de interviews, geattendeerd op mogelijke volgende respondenten, die veel konden vertellen over het islamitische krachtenveld in Rotterdam. De respondenten waren op de hoogte dat zij spraken met onderzoekers van NTA in het kader van een krachtenveldanalyse voor de gemeente Rotterdam. NTA heeft bevestigd dat zij in Rotterdam geen onderzoek hebben gedaan in moskeeën. NTA heeft aan de respondenten voorgelegd op welke wijze zij geparafraseerd opgenomen werden in de krachtenveldanalyse.

3) De wethouder heeft aangegeven dat hij niet gaat over de aanpak van andere gemeenten maar alleen gaat over de aanpak in Rotterdam. Kan de locoburgemeester dan antwoord geven op alle beweringen en constatering die zijn gedaan over de andere gemeenten en over in hoeverre dat wel/niet van toepassing is op de Rotterdamse situatie?

Nee, de gemeente Rotterdam heeft geen inzicht in de onderzoeken bij andere gemeenten. Ten aanzien van de beweringen in het NRC artikel rondom het heimelijk onderzoek in Rotterdam is reeds ingegaan in de raadsbrief 21bb13291. Hier is geen nieuwe informatie over te melden.

4) Wat is de toegevoegde waarde van NTA als openbare bronnen zijn geraadpleegd?

NTA is een autoriteit op het onderwerp waarop de krachtenveldanalyse betrekking heeft. Vanuit de jarenlange ervaring die NTA heeft, hebben zij de middelen om antropologisch onderzoek te doen. Deze capaciteit was toentertijd intern niet beschikbaar. Daarnaast heeft NTA een groot netwerk van experts op dit gebied. Wanneer wij als gemeente zelf onderzoek zouden doen, ontstaat het risico dat dan het eigen beeld alleen bevestigd zou worden, je weet immers niet wat je niet weet.

5) Op welke manier zijn betrokkenen opgenomen in het rapport?

In de raadsbrief 21bb13291 die u eerder is toe doen komen staat hierover opgenomen: *In relatie tot deze organisaties zijn in het rapport direct betrokken personen opgenomen zoals bestuursleden, oprichters en predikers. Hoewel het niet het doel van ons onderzoek was, is deze informatie toch in het rapport opgenomen. Ons beeld is dat deze informatie afkomstig is uit openbare bronnen.* Omtrent welke informatie is opgenomen: zie antwoord op vraag 9.

6) Zijn de betrokkenen op de hoogte gebracht dat zij worden opgenomen in het rapport?

Personen en organisaties die zijn opgenomen in de analyse zijn hiervan niet op de hoogte gebracht. Dit volgt uit het feit dat de inhoud van de krachtenveldanalyse geheim is.

7) Zijn de betrokkenen van terugkoppeling voorzien door onderzoekers?

Respondenten zijn door de onderzoekers geïnformeerd over welke gedeelte informatie, geparafraseerd in de analyse opgenomen zou worden. Informatie over de respondenten zelf is niet opgenomen in de analyse. Personen en organisaties die zijn beschreven in de analyse zijn hier niet over geïnformeerd.

8) Zijn de gebruikte onderzoeksmethoden op verzoek van de gemeente toegepast (Onvoldoende beantwoord)

Voor de expertise op het gebied van antropologisch onderzoek is juist bewust een extern bureau in de arm genomen. In de bovenliggende brief wordt aangegeven dat dit in het vervolg beter kan door hierover het gesprek te voeren met de onderzoekende partij en de gemaakte keuzes ook vast te leggen. Rotterdam heeft nimmer opdracht gegeven om moskeeën of personen te bespioneren of heimelijk af te luisteren. De gemeente kan en mag dat ook niet doen. Uit de informatie die wij op dit moment hebben concluderen wij ook niet dat er heimelijk onderzoek heeft plaatsgevonden.

9) Heeft gemeente op onrechtmatige wijze info verkregen over het privéleven van Rotterdammers en is dit in rapporten verwerkt? Zo ja, eens met inbreuk op privacy?

NTA heeft in deze analyse een overzichtelijk beeld geschetst van alle in Rotterdam aanwezige stromingen, bewegingen en organisaties die samen de islamitische infrastructuur vormen. In relatie tot deze organisaties zijn in het rapport direct betrokken personen opgenomen zoals bestuursleden, oprichters en predikers. Hoewel niet het doel van ons onderzoek, is dit toch in het rapport opgenomen. De verwerking van deze gegevens is niet per definitie verboden. Het is mogelijk dat deze gegevens al door deze personen zelf openbaar zijn gemaakt of dat toestemming is gegeven. Ons beeld hierbij is dat de informatie afkomstig is uit openbare bronnen. Het is echter nu niet meer goed te achterhalen of dit voor alle in 2017 opgenomen informatie in het rapport het geval was. Vanuit de reflectie wordt ook de conclusie getrokken dat we in soortgelijke onderzoeken scherper moeten zijn op het uiteindelijk opgeleverde product. Vanuit oogpunt van zorgvuldig om willen gaan met persoonsgegevens en omdat de informatie in het rapport geen doel meer dient is de toegang tot de analyse ingeperkt tot het moment dat dit vernietigd mag worden conform de Archiefwet.